

ZIMOVANIE KAČICE CHRIPĽAVKY (*ANAS STREPERA*) NA DUNAJI**Peter Rác, Matúš Kúdela, Pavel Kovačovský, Ivo Rychlík**

Abstract: *Wintering of Gadwall (Anas strepera) on the River Danube.* Wintering of gadwall in the Slovak-Hungarian stretch of the Danube River has not been known before the building of the Gabčíkovo hydropower plant. After the building-up of the plant, since the winter 1993/1994, gadwalls started to occur here during winter. In the paper we compiled the winter occurrences of gadwall on the Gabčíkovo hydropower plant area and in the adjacent Slovak-Hungarian stretch of the Danube River up to the end of the winter 2000/2001. Since the beginning, a progressive trend of the wintering has been recorded.

Key words: birds, gadwall, wintering, Danube, Slovakia

Zimovanie kačice chriplávky (*Anas strepera*) na Slovensku ešte v nedávnej minulosti nebolo známe (Matoušek 1962, Ferienc 1964). Prvé zimné výskyty tu boli zaznamenané v zime 1978/1979 na vodnej nádrži Sĺňava pri Piešťanoch (Kaňuščák 1985) a v nasledujúcich zimách už chriplávka na Váhu nepravidelne zimovala (Kaňuščák 2007).

O zimovaní kačice chriplávky na Dunaji pred výstavbou vodného diela nemáme údaje. Najneskorší jesenný výskyt tu bol zaznamenaný 14. 11. 1957 pri Gabčíkove (Matoušek 1962, coll. SNM Bratislava) a najskoršie jarné výskyty 10. 3. 1931 pri Šamoríne-Mliečne (Balát 1963) a 10. 3. 1981 pri Zlatnej na Ostrove - Veľkom Léli (coll. PM Komárno, leg. P. Binder). Vždy išlo o zástrel 1 ex.

Výrazná zmena v sezónnej dynamike kačice chriplávky na Dunaji nastáva po výstavbe Dunajského vodného diela, keď začína táto kačica v Podunajsku pravidelne zimovať. Vodné dielo bolo napustené po prehradení Dunaja v októbri 1992 a už v nasledujúcej zime 1993/1994 tu začínajú chriplávky zimovať a zimujúce chriplávky sa začínajú objavovať už aj na priľahlom úseku Dunaja.

V predložennom príspevku zhŕňame zimné výskyty kačice chriplávky na Dunajskom vodnom diele (ďalej len skráteno DVD) a na priľahlom slovensko-maďarskom úseku Dunaja v prvých rokoch zimovania (zimy 1993/1994 až 2000/2001).

Údaje sú spracované nasledovne: dátum, lokalita, počet pozorovaných exemplárov, autor pozorovania a pôvodný literárny prameň. Za zimné výskyty sú považované údaje z mesiacov december až február. Zároveň poznamenávame, že pri výskytoch koncom februára mohlo ísť už o migrujúce vtáky (jarná migrácia). Materiál je spracovaný do konca zimy 2000/2001, ku dňu 28. 2. 2001.

V nasledujúcom prehľade uvádzame zimné výskyty v jednotlivých zimách v chronologickom poradí:

zima 1993/1994

16. 1. 1994 Bratislava-Čunovo 2 ex. na zdrži DVD, Gabčíkovo 4 ex. na prívodnom kanáli DVD pri elektrárni (M. Noga, A. Darolová, D. Vongrej in Rác 2007). **17. 2. 1994** Bratislava-Čunovo 1 ex. na zdrži DVD (J. Svetlík in litt.).

zima 1994/1995

7. 12. 1994 Kalinkovo 22 ex. na zdrži DVD (J. Svetlík in Sárossy 2002). **14. 1. 1995** Kalinkovo 5 ex. na zdrži DVD (M. Noga in Rác 2007).

zima 1995/1996

26. 12. 1995 Bratislava-Jarovce 4 ex. v ústí „Jarovského ramena“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **27. 12. 1995** Bratislava-Rusovce 2 ex. na Dunaji, Šamorín 4 ex. na zdrži DVD, Bratislava - Podunajské Biskupice 8 ex. v ústí „Kopáčskeho ramena“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **13. 1. 1996** Šamorín 9 ex. na zdrži DVD pri „Vtáčom ostrove“ (P. Kovačovský, I. Rychlík in Sárossy 2002), Bratislava-Rusovce 4 ex. na Dunaji, Bratislava-Čunovo 3 ex. v starom koryte Dunaja pod prehradením, Šamorín 4 ex. na priesakovom kanáli DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík in Rác 2007). **21. 1. 1996** Baka 3 ex. v starom koryte Dunaja (P. Rác). **9. 2. 1996** Bratislava-Rusovce 3 ex. na priesakovom kanáli DVD (M. Kúdela). **17. 2. 1996** Bratislava-Čunovo 3 ex. v starom koryte Dunaja pod prehradením (M. Kúdela). **23. 2. 1996** Šamorín 2 ex. na zdrži DVD pri „Vtáčom ostrove“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **28. 2. 1996** Dobrohošť 11 ex. v starom koryte Dunaja (P. Kovačovský, I. Rychlík).

zima 1996/1997

30. 12. 1996 Horný Bar-Šuľany 2 ex. v starom koryte Dunaja (P. Rác), Bratislava-Čunovo 1 ex. v zátoke pod haťou DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík). **11. 1. 1997** Bratislava-Čunovo 12 ex. na zdrži DVD (M. Noga in Sárossy 2002). **18. 1. 1997** staré koryto Dunaja medzi prehradením v Bratislave-Čunove a Dobrohošťou 4 ex. (M. Noga in litt.). **18. 2. 1997** Bratislava-Jarovce 4 ex. v ústí „Jarovského ramena“, Šamorín 2 ex. na zdrži DVD pri „Vtáčom ostrove“, Šamorín-Mliečno 1 ex. na zdrži DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík).

zima 1997/1998

5. 12. 1997 Bratislava-Jarovce 6 ex. na štrkovisku na „Jarovskom ostrove“, Bratislava-Čunovo 20 ex. v zátoke pod haťou DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík). **6. 12. 1997** Bratislava-Jarovce 1 ex. na štrkovisku na „Jarovskom ostrove“ (M. Kúdela). **30. 12. 1997** Bratislava-Čunovo 10 ex. v zátoke pod haťou DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík). **15. 1. 1998** Bratislava-Čunovo 20 ex. v starom koryte Dunaja pod prehradením (P. Kovačovský, I. Rychlík). **18. 1. 1998** staré koryto Dunaja medzi Dobrohošťou a Vojkou nad Dunajom 22 ex. (M. Privrel in verb.). Rác (2007) uviedol tento výskyt s chybnou početnosťou a lokalizáciou (42 ex. v starom koryte Dunaja v úseku od rkm 1834 pri Vojke nad Dunajom po prehradenie v Bratislave-Čunove). Taktiež Darolová et al. (2007, tab. 1) uviedli tento výskyt s chybnou početnosťou (42 ex.). **29. 1. 1998** Bratislava-Čunovo 20 ex. v zátoke pod haťou DVD, Šamorín-Čilistov 4 ex. na priesakovom kanáli DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík). **12. 2. 1998** Bratislava-Čunovo 8 ex. v zátoke pod haťou DVD, Šamorín 5 ex. na zdrži DVD pod „Vtáčím ostrovom“, Bratislava - Podunajské Biskupice 10 ex. na priesakovom kanáli DVD pri „Kopáčskom ramene“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **26. 2. 1998** Bratislava-Čunovo 20 ex. v zátoke pod haťou DVD, Šamorín 4 ex. na zdrži DVD pri „Vtáčom ostrove“ (P. Kovačovský, I. Rychlík).

zima 1998/1999

15. 12. 1998 Bratislava-Čunovo 9 ex. v zátoke pod haťou DVD, Bratislava-Čunovo 6 ex. na zdrži DVD pod prehradením, Bratislava - Podunajské Biskupice 4 ex. na priesakovom kanáli DVD pri ostrove „Kopáč“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **25. 12. 1998** Bratislava-Čunovo asi 20-30 ex. v zátoke pod haťou DVD (M. Noga in Sárossy 2002). **28. 12. 1998** Bratislava-Čunovo 4 ex. v zátoke pod haťou DVD, Bratislava-Čunovo 2 ex. na zdrži DVD pod prehradením, Šamorín 5 ex. na priesakovom kanáli DVD, Kalinkovo 8 ex. na priesakovom kanáli DVD, Bratislava - Podunajské Biskupice 4 ex. na priesakovom kanáli DVD pri ostrove „Kopáč“ (P. Kovačovský, I. Rychlík). **29. 12. 1998** Vojka nad Dunajom 2 ex. na dunajskom ramene (J. Lengyel in litt.). **17. 1. 1999** Bratislava-Čunovo 2 ex. v zátoke pod haťou DVD (P. Kovačovský, I. Rychlík).

zima 1999/2000

30. 12. 1999 Bratislava - Podunajské Biskupice 30 ex. na priesakovom kanáli DVD, Kalinkovo 2 ex. na priesakovom kanáli DVD, priesakový kanál DVD medzi Hamuliakovom a Šamorínom 2 ex. (Kúdela, Celec 2002, obr. 5). **8. 1. 2000** Bratislava - Podunajské Biskupice 75 ex. na priesakovom

kanáli DVD, Kalinkovo 1 ex. na priesakovom kanáli DVD (Kúdela, Celec 2002, obr. 5). 15. 1. 2000 Gabčíkovo 11 ex. v starom koryte Dunaja, Bratislava-Čunovo 21 ex. v starom koryte Dunaja pod prehradením (A. Kürthy, P. Kovačovský, I. Rychlík in Rác 2007). 22. 1. 2000 Bratislava - Podunajské Biskupice 5 ex. na priesakovom kanáli DVD, Kalinkovo 28 ex. na priesakovom kanáli DVD (Kúdela, Celec 2002, obr. 5). 28. 1. 2000 Kalinkovo 47 ex. na priesakovom kanáli DVD, priesakový kanál DVD medzi Hamuliakovom a Šamorínom 25 ex. (Kúdela, Celec 2002, obr. 5). 4. 2. 2000 Kalinkovo 1 ex. na priesakovom kanáli DVD, priesakový kanál DVD medzi Hamuliakovom a Šamorínom 8 ex. (Kúdela, Celec 2002, obr. 5).

zima 2000/2001

20. 1. 2001 priesakový kanál DVD medzi Kalinkovom a Šamorínom 23 ex. (P. Kovačovský, I. Rychlík in Sárossy 2002).

Poďakovanie

Za poskytnuté údaje o zimovaní kačice chriplavky na Dunaji ďakujeme J. Lengyelovi, M. Nogovi, M. Privrelovi, J. Ridzoňovi a J. Svetlíkovi.

Literatúra

- BALÁT, F., 1963: Ptačí fauna Žitného ostrova. Biologické práce 9/7, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 83 pp.
- DAROLOVÁ, A., SLABEYOVÁ, K., GÚGH, J., RIDZOŇ, J., DOBŠOVIČ, J., 2007: Sedemnást' rokov zimného sčítania vodného vtáctva na Dunaji – výsledky z rokov 1991 – 2007. *Tichodroma*, 19: 115 – 126.
- FERIANC, O., 1964: Stavovce Slovenska 2. Vtáky I. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 596 pp.
- KAŇUŠČÁK, P., 1985: Doplnky k poznaniu avifauny širšieho okolia Piešťan. *Balneologický spravodajca*, 23: 88 – 102.
- KAŇUŠČÁK, P., 2007: Vtáky širšieho okolia Piešťan. Balneologické múzeum, Piešťany, 175 pp.
- MATOUŠEK, B., 1962: Faunistický prehľad slovenského vtáctva. Časť 2. *Acta Rer. natur. Mus. nat. slov.*, 8: 3 – 93.
- KÚDELA, M., CELEC, P., 2002: Contribution to the knowledge of occurrence of birds in a seepage canal of the Gabčíkovo hydropower project during the winter half-year (Danubian plain, South-West Slovakia). *Tichodroma*, 15: 44 – 52.
- RÁC, P. (zostavovateľ), 2007: Ornitologické pozorovania. *Tichodroma*, 19: 96 – 98.
- SÁROSSY, M. (zostavovateľ), 2002: Ornitologické pozorovania. *Tichodroma*, 15: 342 – 346.

Adresy autorov:

Peter Rác, Lermontovova 4, SK-811 05 Bratislava, Slovensko

Mgr. Matúš Kúdela, PhD., Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina, SK-842 15 Bratislava, Slovensko, e-mail: kudela@fns.uniba.sk

RNDr. Pavel Kovačovský, CSc., Katedra psychológie, Filozofická fakulta UK, Gondova 2, SK-818 01 Bratislava, Slovensko, e-mail: pavel.kovacovsky@fphil.uniba.sk

RNDr. Ivo Rychlík, Slovenské národné múzeum – Prírodovedné múzeum, Vajanského nábr. 2, P.O. BOX 13, SK-810 06 Bratislava, Slovensko, e-mail: entomo@snm.sk